

ĐỌC SÁCH

QUAN HỆ TÌNH ÁI TRONG CÁC CỘNG ĐỒNG, CÁC TÔN GIÁO VÀ CÁC NỀN VĂN HÓA

PHÙ KHẢI HÙNG

Cuốn *Quan hệ tình ái trong các cộng đồng, các tôn giáo và các nền văn hóa* của tác giả Zbigniewlew Starowicz do hai dịch giả Nguyễn Tiến Tài và Nguyễn Văn Văn đồng chuyển ngữ từ tác phẩm gốc “Seks W kulturach” (*Tình dục trong các nền văn hóa nhân loại*), là một trong số ít cuốn sách nghiên cứu về tình dục.

Nội dung tác phẩm chia làm 5 chương với những khía cạnh thể hiện tính đa sắc trong đời sống tình dục của nhân loại. Ở *Chương 1*, tác giả trình bày mối liên hệ giữa “văn hóa và tình dục”. Giữa một bên là hành vi được xem là mang tính “tự nhiên”, bản thể của con người và một bên là khái niệm mang ý nghĩa những tinh hoa tốt đẹp được tích tụ từ quá trình hoạt động của con người tưởng chừng như không có mối liên hệ gì với nhau nhưng thực chất “văn hóa được sản sinh trong quá trình dạy dỗ, mô phỏng có ý thức và sự tiếp thu một cách vô thức. Quá trình đó bao gồm những khía

canh quan điểm của cuộc sống” (tr. 9) và “trong phạm vi tình dục, văn hóa là thượng tầng kiến trúc đối với tự nhiên và là một hiện tượng mang đầy tính người... Trong lĩnh vực tình dục, văn hóa đã hình thành nên một hệ thống những ý nghĩa, cấm chế và quy định, đồng thời cũng là các điển hình hành vi được xác định bởi những mô thức cân bằng giới tính v.v.” (tr. 12). Tuy nhiên, trong việc nghiên cứu vấn đề tình dục, vai trò văn hóa được nhận định là khá phức tạp do “văn hóa không phải là cái gì đó tĩnh tại, mà ngược lại nó phát triển, tiến hóa không ngừng... tác động lên các phong tục về tình cảm, tình dục” (tr. 14).

Chương 2, tác giả trình bày “tình dục trong các nền văn hóa khác nhau”, hệ thống hóa các nét đặc thù trong đời sống tình dục ở một số cộng đồng tộc người theo trình tự địa lý từ Đông sang Tây trên dòng chảy lịch sử nhân loại từ tiền sử đến hiện đại. Từ châu Âu thời tiền sử, “tình dục đã là đối tượng của hoạt động sáng tạo... được thể hiện với các dấu hiệu giới tính và sinh lý. Phụ nữ được vẽ cong người về phía trước, chứng tỏ đây là tư thế phổ cập, trong đó nói lên sự bất chước theo thể giới tự nhiên... bấy giờ tình dục đã một vài nét gì đó cao hơn mục đích sinh đẻ và sự thỏa mãn. Nó mang màu sắc sùng tín tín ngưỡng và ma thuật huyền bí” (tr. 50-54).

Phù Khải Hùng. Nghiên cứu viên. Trung tâm Nghiên cứu Dân tộc và Tôn giáo. Viện Khoa học Xã hội vùng Nam Bộ.

Zbigniewlew Starowicz. *Quan hệ tình ái trong các cộng đồng, các tôn giáo và các nền văn hóa* (Nguyễn Tiến Tài và Nguyễn Văn Văn đồng chuyển ngữ). 1994. Nxb. Lao động ấn hành.

Tiếp đó, dựa trên những tư liệu sử học phong phú, tác giả phác họa cho người đọc thấy những nét đặc sắc trong đời sống văn hóa tinh dục của cư dân trong những nền văn hóa như Lương Hà với hiện tượng “mãi dâm thần bí” vừa mang ý nghĩa tôn giáo, nhưng cũng có sự tham dự của yếu tố kinh tế.

Chương 3, bằng sự tổng hợp những tư liệu điền dã dân tộc học phong phú, tác giả khái quát và phân loại “các loại hình văn hóa tinh dục” giúp cho độc giả thấy được mối liên hệ chặt chẽ giữa tình dục và văn hóa ở mỗi cộng đồng cũng như trong đời sống nhân loại như nền văn hóa Apollo, nền văn hóa “Phóng túng”, nền văn hóa “Cùng dân”, nền văn hóa “Buông thả”, v.v. Trong mỗi hình thái văn hóa có những đặc điểm về tư tưởng cũng như những cấm kỵ tình dục riêng biệt.

Bỏ qua những cách biệt về mặt địa lý, không gian, đời sống tình dục nhân loại cũng có những nét tương đồng nhau như: quan hệ tình dục được xây dựng trên cơ sở tình yêu khác giới, mục đích của tình dục là tái sản xuất xã hội v.v. Do đó, hành vi tình dục nào “lệch” khỏi những “khuôn mẫu” ấy như ngoại tình, sự thủ dâm, hay tình dục đồng giới... đều bị xem là sai trái và bị cấm đoán. Tuy nhiên, trong những hình thái văn hóa khác, một số hành vi trên lại không bị cấm đoán... đó chính là sự khác biệt thể hiện đa dạng văn hóa nhân loại.

Chương 4, tác giả đề cập đến “một số hiện tượng văn hóa tinh dục kỳ lạ”. Tiếp cận trên góc độ y học, tác giả viết: “Thế kỷ XIX là thời gian mà khoa học bắt đầu để tâm nghiên cứu đến các hiện tượng thụ thai,

sinh đẻ và những quy luật phát triển giới tính. Nhưng phải chờ đến thế kỷ XX thì việc tìm hiểu này mới đạt đến những thành tựu đáng kể. Tuy nhiên, cũng cần phải công nhận một điều, mặc dù vấn đề ngừa thai đã được biết đến từ rất lâu trong hầu hết các nền văn hóa thế giới, vậy mà suốt một thời gian dài nó đã bị các nhà bác học gần như quên lãng” (tr. 150-151). Theo trình tự không gian và thời gian, tác giả cho chúng ta thấy lần lượt những phương thức điều tiết dân số (ngừa thai) qua các cộng đồng lịch sử-văn hóa bằng những cách thức mang tính dân gian độc đáo. Nhìn chung, những hình thức ngừa thai ở các cộng đồng tộc người trong lịch sử buổi đầu còn mang tính trải nghiệm và chưa thực sự khoa học bởi nó còn “chịu sự tác động của ý thức chủ quan” (tr. 150); bên cạnh đó, tác giả còn nhận định thêm rằng “vấn đề điều tiết sinh đẻ... còn phụ thuộc nhiều vào những yếu tố khách quan như chính sách xã hội, điều kiện kinh tế, thái độ xã hội đối với tình dục và giới tính” (tr. 152).

Chương cuối, tác giả đề cập đến “Bệnh lý tình dục và cách chữa trị trong các nền văn hóa trên thế giới”. Đề cập đến vấn đề này, tác giả nhận định: “Những vi phạm trong đời sống tình dục xảy ra rất phổ biến. Nguyên nhân của chúng vừa bắt nguồn từ yếu tố tâm sinh lý vừa chịu ảnh hưởng từ phương diện văn hoá” (tr. 188). Trong việc phân tích hành vi tình dục ở mỗi cá nhân, tác giả cho rằng chúng chịu ảnh hưởng nhất định từ các truyền thống mà tàn tích của nó được bảo tồn “trong các phong tục, trong tiềm thức, trong các truyền thuyết,

(Xem tiếp trang 76)

(Tiếp theo trang 78)

các mẫu mực văn hóa và trong nền giáo dục gia đình” và “mối liên kết tương hỗ giữa các phong tục, giáo dục và văn hóa nói chung, thường thể hiện trong một sự tổng hòa ảnh hưởng lên toàn bộ những quan hệ luyến ái, tình cảm” (tr. 189).

Tình dục là một khía cạnh quan trọng trong đời sống nhân loại. Tuy nhiên, theo hai nhà nghiên cứu S. Suggs và J.S. Marshall

nhận định thì hiện nay nhiều nhà khoa học vẫn còn xem đây là một vấn đề nhạy cảm và mang tính cấm kỵ. Chính vì thế mà chưa có nhiều nghiên cứu đi sâu vào lĩnh vực này. Do đó, việc một tác phẩm nghiêm túc và hệ thống như tác phẩm *Quan hệ tình ái trong các cộng đồng, các tôn giáo và các nền văn hóa* là một nguồn tư liệu có giá trị cho những ai quan tâm. □